„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:

на годину:	ф. 12 или 30	дин.
на по године:	ф. 6 или 15	дин.
на четврт године:	ф. 3 или $7^1/_2$	дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 28. У Новом Саду, у четвртак 5. (17.) марта 1898. Година XIV.

Нова опасност.

Ко је пажљиво пратио речи кр. уг. министра просвете Ј. Влашића, приликом овогодишње буџетске расправе просветног прорачуна, могао се уверити, да се у том министарству спремају нови законски предлози, који ће државни надзор и утецај више проширити на вероисповедне школе и њене раденике и да ће се за тим ићи, да се државни језик изучи у основним нар. школама. Земаљска влада не иде за тим, по речима овог г. министра, да збрише карактер вероисповедним школама, јер то би вређало осећаје дотичних грађана, а натоварило би држави толико материјалне бриге и терета, да их у данашњим приликама скоро не би могла смагати, поред других државних потреба, те за то се и не може радити на томе, да сва народна настава падне на терет државног буџета. И овако, вели министар, има још до 600.000 деце у Угарској, која су без икакве наставе, а стоје до 700 школа (основних) без учитеља.

Државној управи је жао, што владајући језик још слабо успева у основној народној настави, јер вели, да има до 4000 таких школа, у којима се мађарски језик слабо негује, а и како ће, кад има до 2000 учитеља, који не знају мађарски. Све се то не може лако и брзо изменити, а још теже попунити. Ови одношаји, вели министар, владају понајвише у вероисповедним школама и за то се спрема нов закон, који ће све то имати на уму и донети одредбе, које ће поправити то стање! А шта то значи? Значи, да ће се донети одредбе, које ће утецај вероисповедним властима сузити и матерњи језик у немађарским школама заменити мађарским, јер по данашњим одредбама не може да се постигне жељена цел у том погледу у оним школама, где није наставни језик мађарски, поред све строгости кр. школ. надзорника, који се у нашим и румунским крајевима из петиних жила упињу, да задовоље своје претпостављене.

Да се за тим иде, показује и та околност, што се кр. школски надзорници не задовољавају само оним, у овом погледу, колико закон прописује за немађарске школе, него наређују већ и по вероисповедним школама, да се поред мађарског језика као предмета, учи и предаје на мађарском језику још и земљопис и повесница и рачун, а у комуналним српским школама, по Шајкашкој, и немају деца других српских књига осим читанке и катихизиса, који се и онако отвара врло ретко, тек кад се катихетама прохте да дођу у школу. То потврђује и та околност, што је, ето, државна власт наредила и за панчевачке српске и остале комуналне школе, да се у њима заведе мађарски наставни језик, а јавна је тајна, да је и вршачким основ. народним школама одузета субвенција политичне општине само за то, што нису хтели да покомунале своје школе, односно нису хтели да заведу у њима мађарски наставни језик, као што су то већ учинили Немци, Словаци и Русини овамо по Бачкој, па и тамо по Банату.

То је поглавита тежња, која ће у свој својој снази избити у новом законском предлогу о основним нар. школама; па за то је и дошаптано општим учитељским скупштинама, које се преклане и лапе о миленијумској прослави одржале у Будимпешти и закључком својим потражиле од законодавне власти, да узме сву наставу у своје руке, јер се, по њихову мњењу, државни језик не може изучити и државна идеја не може оживотворити, док се не заведе свуда у основним школама мађарски наставни језик

Као што се види, постала је то код Мађара фикса идеја и влада у том свом циљу постепено и ако опрезно поступа и корак по корак иде напред блике својој мети. Она је, ето, спремила прво закон за обвезно учење мађарског језика у основним нар. школама; за тим је донела закон за обвезно завађање комуналних забавишта; после 2—3 године донела је закон о обвезном минимуму учитељске плате од 300 ф, коме је додала одредбе, да ако која општина не може да подмири ову потребу, држава ће допунити, али под условом, чим допуни до 60 ф. годишње, да ће онда држава постављати и дотичног учитеља. Дакле за тањир свога сочива купује држава право онога човека, који је душа школи; а то је, купује душу и срце учитеља. На брзо за тим издала је наредбу, да се учитељима без разлике има повисити плата сваких пет година, почињући од 1. септ. о. г. по 50 ф. Да је у том чину чиста намера, да се учитељима повиси тешка и мучна заслуга и да им се олакша судба, не би ми имали ништа против, шта више, још би похвалили заузимање владино, али овако видимо, да сваки тај чин смера на то, да се државни уплив натури и да се скучава право народно над школом и просветом својом.

Не може се други смер претпоставити ни најновијем закону о повишењу свештеничких плата. Ето вам примера на ђакону сентомашком, како је свет лаком и како лако улази под скут владин и онај, који није спао на њену милост, а како ће тек бити с онима, који су упућени породичним и сиротињским тешкоћама на ову припомоћ.

Све су то жалосне и кобне појаве за наш народни живот с ове стране, а идемо на сусрет још тежим данима, па се човеку, родољубу, стужи, кад види, да се у таким тешким приликама наша народна снага разбија и једнако слаби унутарњим раздором и хијерархијском непопустљивошћу.

Ми се, ево, 25 година међусобно гложимо и отимамо о првенство и власт, и пропустисмо већ шест сабора црквених, а нисмо ни речи повели о нашој народној просвети; а држава нам, међутим, полако извлачи асуру и испод просветног попришта. На политичном пољу већ смо пула, сад треба да изгубимо још утецај над школом и просветом народном, па онда неће помоћи ни најбоље уредбе, ни најповољнији јединствени штатути.

Састаје се скорим Школски Савет, састаје се Саборски Одбор, а састаје се и конференција за одлуку о јединственом штатуту, па нека се у својим пословима и одлукама сете и ових околности и нека погледају на прилике по небу ведроме, па ће им ваљда родољубива душа показати пута, куда треба да иду и шта да раде.

А. В

Зашто се у нас назаренство шири и како би то могли спречити.

Пре кратког доба исписао сам позив на претплату на књигу, што сам је написао под горњим насловом, и коју ми је „Матица Српска“ наградила.

Сада пак добротом г. уредника овога цењеног листа износим овде један одломак из те књиге, како би и шири кругови сазнали коју више о њезину садржају. А држим да ће у ту сврху још понајбоље доћи она партија, где је реч о назаренству с а с о ц и ј а л н е с т р а н е овога питања, јер се о томе с једне стране у нас слабо што и размишљало, и овамо је то с друге опет стране тако важна чињеница, да она једва ако у чему заостаје у реду свиколиких оних фактора, који се у овој области могу назрети и размотрити.

Ову тврдњу нашу довољно ће, држимо, расветлити ниже појединости.

1. Пре свега да наведемо само, да је већ др. К о с т а Х а ц и, сада адвокат у Вршцу, први обратио пажњу на ту страну питања назаренскога, приказујући га „као социјалну појаву“ у 19. бр. вршачке „Будућности“ од год. 1896.

„Назаренство, рече, и ако је религиозна секта, има ипак свога узрока не само у верској тежњи, н е г о и у с о ц и ј а л н и м н а ш и м п р и л и к а м а“. У „међусобну потпомагању, односно штедњи и чувању радене снаге“ налази он главне покретаче ширењу назаренства с те стране.

И заиста, када човек само иоле пажљивије загледа у јато назаренско, не ће му ни мало тешко пасти уочити у њему и таких проселита, т. ј. отпадника од светога православља, које је — и ако ваљада и ту имаде нешто мало верских тежња — ипак у главном и претежно одвукла у назаренштину социјална, или другим речима речено, материјална страна тога учења.

Узмимо само на око то, да многи наши људи нпр. у с т а в ц р к в е н и са свим невољно испуњавају, сматрајући га, просто речено, као тешко бреме какво. Они га врше тек подражавајући другима; не налазећи међутим с једне стране у тајнама и светим радњама оне

ЛИСТАК.

У тами.

(Црта.)

И. Ивановић.

(Свршетак.)

VIII.

Арнаутски спаваше ове ноћи дуже но обично, а када се пробудио и сетио синоћњега догађаја, њему се отрже дубоки уздах из груди. Без икакве готово моћи седео је забринуто на кревету, и осећао, како је сасвим усамљен од живота. Дуго је тако седео и гледао све у једну тачку, погурен под бременом силна преступа. Безгранично кајање на мах га обузе, али у том осећају не беше ни искре оне животне моћи, која после немилостиве самоосуде ствара веру, у којој би немогуће било понављати грехе, и која изнова отвара двери живота пред преступником. Сазнавао је, да је немоћан и да не може поћи путем моралнога савршенства — како га је он замишљао, а на другоме путу нема права живота; и провалија, која га одељује од живота, изгледаше му непролазна . . . .

Брзо се обуче, и одиже завесу на прозору, — а у собу јурнуше пролетњи зраци. Арнаутски се чисто застиди од те благе светлости и хтеде се сакрити ма куда, далеко макар у какву подземну пештеру, у коју не би могли завирити не само људи, него ни једна од тих златних, пуних живота сунчаних зрака.

Куварица му донесе самовар; он узе по обичају и завари чај, мислећи: „Зашто ја то чиним?“ У другој соби зазврја машина. Он се трже. То не беше оно обично зврјање, на које је он привикао . . . . У њему је он чуо као неки подсмех; изгледаше му, као да не зврји машина, него да добош клопара, онај страшни добош, који грми, када је смртна осуда некоме прочитана, и преступник зна, да ће за тренут за њега на свакада потавнети азурно небо и јарко сунце, које озарава земљу својим зракама.

Самовар је врио неко време па и престао, а Арнаутски непомично сеђаше на столици, борећи се са леденим мислима, да је и за њега све већ свршено.

Звиждукајући неки марш улети у собу весели, и као дрен здрави Натус. Арнаутски се готово поплаши, када га виде, те готов беше да се сакрије.

— Опет црна меланхолија! — узвикну Натус. — Па још на тако лепом дану — нема просто смисла.

— Нека, свеједно — проговори Арнаутски дрхтавим гласом.

Од тих речи Натус се одмах пренерази.

— С вама се нешто врло озбиљно догодило, — поче Натус тихо, и од свег срца; — испричајте, па да се бар заједно изјадамо, и лакше ће бити!

Нешто задрхта у срцу Арнаутскога. Он беше готов да се изјада своме другу, али стид га обузе, те остаде нем и непомичан.

Натус га загрли и рече:

— Та ја вас искрено волим . . . . испричајте ми драги друже . . .

Срце његово и опет беше готово да се исповеди, озарено ласкама свога друга, и можда би са сузама излио свој очај, и те сузе биле би прелаз преко оне грдне провалије, коју је он видео између себе и живота, али стид га и опет задржа од исповести.

„Никад . . . и нико неће дознати моју срамоту, — помисли Арнаутски, и ослободивши се из загрљаја свога друга, рече хладно:

— Остав'те ме! . . .

— Извините! . . Тако ми Бога, ја вам се не натурујем, но сам само дошао, до вас, да вас позовем данас себи . . . биће још неколико другова . . . претресћемо какво озбиљно питање и поразговорити о разним друштвеним задаћама.

— Ја знам ваше погледе, и не делим их с вама.

— На основу свога предубеђења . . . . . али се потрудите да дубље мало проникнете. Та и ви и ми имамо једну цел — определите улогу индивидуа у друштвеном прогресу. Зашто баш да је ваше мишљење научно, још неиспитано. Права истина, а све остало неинтересантно? Дођите дакле мени данас, учинићете ми тиме велику радост.

— Добро, — рече Арнаутски, само да га се пре опрости.

— Хвала! . . . Дакле до виђења довече.

Када се врата за гостом затворише, он се тек онда осећаше савршено пропалим човеком. Почео је просто да тоне, и слабећи од силне борбе, није више тражио, зашто да се ухвати, но је мирно и хладнокрвно чекао смрт. Он виде вале житејскога мора, како допиру до самога хоризонта, на њиховом гребену трепери сребрна пена, која се слива у тамно-зелене провалије, одкуда допираше хладан дах смрти.

„У чему се састојало моје морално савршенство? — мишљаше он; — ја сам чинио само уступке, а оправдавао сам их моралним побудама, а управо био сам неспособан да дођем до моралнога савршенства . . . . Лагао сам сам себе и живео од непоштеним путем зарађених новаца, као бајаги другу за љубав . . . А шта је синоћ било?“

Његове мисли скупљаху се на комађу животом разбијене теорије, и не виде ништа више, што би је могло заменити. Као оно јадан погорелац, кад блуди по згаришту свога, благовремено необезбеђенога дома, разгледа све буџаке и у очају мисли, да никада више неће новога подићи, неће се више грејати око свога огњишта, кога је грозна судбина претворила у прах и пепео. Слабе мисли његове не могоше се оријентисати, и не имајући моћи, нису могле створити нов живот. Њега је сплела само једина мисао: да је неспособан за живот. Презирући сама себе, страдао је неисказано.

Тако је јадник провео неколико часова у душевној агонији. Газдарица му донесе тањире за ручак, он се трже, и расрди, као оно човек, када га затеку растројена . . .

— Није нужно . . . ја нећу ручати . . . одлазите! . . .

Газдарица оде, чудећи се шта је са њиме, који се никада није срдио.

Арнаутски помисли, да ће можда Натус опет доћи са остали другови, и све ће онда изаћи на видело. . . Не, он неће видети ниједнога погледа човечијег, који је дознао за његов преступ . . . Он забрави врата, и сетивши се, да му је остало морфијума — када га је зуб болео, — потражи стакленце на прозору међу цвећем . . . Брзо испи све до капи, и леже у постељу . . .

Петроград, 1897.

С руског превео

В. Ешкићевић.

утехе, што је налазе душе побожне и праведничке, и подмирујући с друге стране парохијал и остале верске приносе тек под морање. Сад је пак дошао у нас уз то још и закон о слободи вероисповести, те назаренци после прописанога рока не ће више морати давати цркви никаква прореза, што заиста није мали мамац за проста човека. Уз то се често дешава, да се нововерци потпомажу међусобно не само раденом снагом, него и новчаном потпором — те многи и с обзиром на то прелазе у нову веру.

Ето дакле разлога, зашто се у то коло одбијају радо, и којекакви сиромаси и бедници без земље, куће и кућишта — сеоски пролетаријат, који је свугде и увек радо наклоњен којекаквим комунистичким утопијама. Или — да се и овде послужимо речима Дра Косте Хаџије — „баш зато, што су начела међусобнога потпомагања, штедње и чувања радне снаге, као покретачи тежње за бољим привредним опстанком и друштвеним уређењем, исписани на заставу назаренства, баш зато и успева оно најбоље код оних друштвених слојева, који своју друштвену потиштеност најјаче осећају, а немају довољно знања и спреме, да тима, чисто друштвеним тежњама даду израза искључиво у опсегу социјалних друштвених сфера, већ прелазе и на верско поље . . . . јер баш неинтелигентна класа и није у стању да социјалне појмове одели од верских начела, што се у свих примитивних слојева од памтивека па до данас опажа.“ [1])

2. Многи, који прелази у нововерце, чини то и из намере, да се отресе раскоша, који је у нас у сваком погледу отео маха.

Гледајте само, како у нас тако многе газде обично далеко више троше, него што могу да зараде.

Та раскошан је и лакомислен и сам онај газда, који се лакоми на куповање земље, па се завали у дуг и пропадне. Или гдекоји стресе са себе гуњац и кабаницу, па облачи капут од скупе чоје, и мисли да је немеш, а овамо му се спрема егзекуција.

Колико се ту утрошило новца у драгокупе чизме на боре, у астраганске капе и оперважена ћурчета; колико се ту прохарчило пара на свилене прслуке, на сребрна дугмад и шарене гајтане! Па и наша се сељанска мома нагиздала и дала у лајбове и тунике од свиле и кадифе, у мидер и скупоцене шешире, у ципеле лаковане уз лепезу и рукавице, као да је ћерка каквога варошана!

Па ни саме жене више не ће да иду „ма како одевене“! И ту још мора бити свакојаких излишних и смешних ствари, само да се види, „да се и њој може“. Неда-ли пак домаћин лепим — покрашће га ти домаћи бесавесници на очиглед.

Трошимо дакле и расипамо, од газде до газдарице, сви од реда, и не мислећи, куда то води, и куда се тим путем а пре а после стићи мора.

Но ми нисмо само у том погледу раскошни. Има још много и много ствари, у којима смо заиста љуто зашли.

Сетимо се само примера ради, и тога, да се у нас плаћа алвалук, па и онда ако се штогод и на штету продало; је-ли се штогод купило, такођер се плаћа алвалук, па ма овај, што се заиста и догађа често, још више стао, од саме принове: „гаће за марјаш, алвалук за дукат“.

Ако се закоље крме, држи се „свињска даћа“, домаћи се и званице поднапију добро, и сутра дан се тек види, колико је развучено и разбацано; колика-ли се штета израдила.

Наши старци причају, како су у она времена само старији одлазили по каткад у крчму а сада већ и момци одлазе тамо на вино и пиво. Још до не баш тако давнашње време, пушили су у нас само старији људи, а сада већ и школска деца граде под скамијама цигарете, трошећи у лудо, уз новце, још и здравље своје.

До скора се у нас све, што је требало обичнија одела, прело, ткало и шило у кући, а сада су све само „куповне ствари“ у моди и троши се силан новац на куповање којекаква излишна дућанска еспапа.

Исто се тако лакомислено троши новац и на покућство: још и сам врло добро памтим по нашим кућама судове калајисане и земљане, који су служили на огњишту и трпези тако рећи читава покољења; а данаске се и то мора све по скупе новце набавити из вароши, само да други ни у чем не би испредњачили.

И свакако да је имао право др. Ђорђе Натошевић, када је утврдио, да се ови излишни трошкови могу понајпре жени уписати у рабош: „Жена је попустила у раду, а умножила потребе и то највећма.... Наша баба није била овака; она је била добра домаћица, која је знала, да се баш на ситницама највише заштедити и чувајући се од сваког непробитног трошка, толико стећи може, као најбољим радом; она је била пријатељ своје куће, чувар и прави анђео хранитељ њезин, а данас је ретка, која пријатељује кући, већ само гледи да себи угоди, на пропаст и срамоту своју и својих!“ [2])

3. Наклоност нашега народа к раскошу пак у толико је опаснија, што је у нас почела да отима маха и наклоност к леновању.

Некада се у нас друкче знало приањати око посла, те нам је све и са свим друкче полазило за руком. Наша је њива негда била и пре и боље узорана, него ичија, и наша је теглећа марва била боље тимарена, него ма чија друга, па су и сви знали, да смо око свога посла заузети и орни; а данаске смо се одали на свима чољима нехају, немару и нераду, те нам с тога и иде све као наопако.

Или како ће и напредовати, рецимо, онај ратар, који је тако рећи и заборавио на рало и волове, узео слугу и најамнике, па ужива како је он газда и господар, а други се место њега злопате и зноје. Мисли зар, да кад не оре и не копа доктор или адвокат, који су школе изучили, не мора ни он, доћи ће и њему све као наручено, као што мисли да „господи“ све долази само од себе.

4. Гони пак човека на размишљање у овом погледу и та околност, што се у наш народ укријумчарила и читава поворка светачаца, младих среда, младих четвртака, младих петака, младих недеља и безброј случајних заветних дана.

Ни тада се не ради, јер би то био голем грех! Тада се дрежди под комшијнским дудовима и дангуби по суседским клупама, па ма било и таких послова, који ће пропасти, ако се што пре не смире.

5. У свези са оваким разлагањем морамо обратити пажњу и на пијанчење, које у понеким нашим крајевима прилично отима маха.

Ми имамо у многим нашим селима древних пијаница. Та мана ремети породични мир, убија материјално опстојање дотичнога кућегазде, разрива му физичке силе и снагу моралну на читава покољења.

Ова је појава пак у толико тежа, што та наклоност к пићу и банчењу избија на видик обично и при свршавању неких црквених обреда, и иначе при неким верским обичајима, као што су: бабиње, крштење, поступаонице, прошње, дариваља, прстен, свадбе, кумства, деверства, погачарства, походе, свечарства, храмовне славе, погреби (даће), парастоси осмодневни, шестонедељни, погодишњи, годишњи — у цркви, на дому и на гробовима ракија и вино, пијанка и грех.

Загледајмо још и мало боље у ту жалосну појаву. Роди-ли се у кући дете, одмах се донесе из крчме вино и ракија, и опије се сав комшилук; при крштењу то исто. Умре-ли ко, мора бити даће, где се једе и пије до у мрклу ноћ, док се не преједе и не препије и звано и незвано, и кусо и пасо. А често се, од превелике жалости зар, и сутра-дан мора теревенчити, док се по где-где најзад у само „многаја живима“ не удари. Исто тако и приликом свих горе наведених парастоса мора такођер бити даће — јела, пића и великих трошкова. И задушнице и ружичала траже такођер својих изгреда и жртава. О свечарствима пак такођер није довољно банчења на сам дан славе, него вам је ту и навечерје и појутарје, па богме и преслављивање.

Па тек трошкови и ужасна разметања при свадбама! Ево како нам само ту грешну лакомисленост описује др. Ђорђе Натошевић у својој врсној расправи, коју малочас поменусмо:

„При свадби као да се наши баш као у неку пакост надмећу, да што више трошкова насмишљају, као да душманину чине. Ту не само да свекар мора купити девојку, и то за многе даре, особито ако је из веће задруге, и не да се крваво осакати, одевајући је за венчање; него и девојачка кућа љуто изгори са даровима, што их опет ова раздати мора, особито ако је из веће задруге; али богме и свати јаукну, и многи кум памти као и свекар, и чеше се за дуго, не само за привезима, којима сред цркве на најсвечанијем чину начини од женика баука, не ни за оним разбацањем новаца при тасовима, по порти и у корита, него за онима другим трошковима, којима нема имена, али у којима му као и свекру доиста изгори кеса. Најгоре је, што се уза све ове обичаје на послетку „куд јуне туд и уже“, пије и једе, и то тако без мере да ово уже поједе више нег јуне, поједе краве и волове... Јер су ту сви пријатељи и кумови, родови и суродице, окром свакојаких пустосвата, и званих и незваних гостију, све разметљиваца, који по туђој кући горе газдују него на краденоме, а то је домаћину дика: нек се зна, чија је кућа масна; ту се не мисли на сутра, док траје нек лаје, макар сутра плеве јео. . [3]).

6. А тај обичај, да се такви и слични обичаји пропрате пијанкама и толиким разметљивим трошковима, још је у толико штетнији, што, по несрећи, захвата и у саме понеке наше религиозно-моралне поретке, добив течајем времена дакако вид, као да он баш мора ићи уз свете свештене радње и верске обичаје, као да то сама вера тако захтева.

И нарочито је у свадбе још у толико горе то, што се један део свата (н. пр. говорције) састаје обично у очи дана, када ће се венчање обавити, па целу ноћ теревенче, те су сутра дан неиспавани и мамурни. Остали се свати опет сакупе још зором, па се и они до поласка у цркву мање-више поднапију.

Ко-ли би ту онда и могао очувати нужни поредак и торжанство, које такоме чину у св. храму доликује и приличи, када се, не ретко, дешавају тада изгреди и крупније врсте! — и ко-ли би ту онда могао порадити, да склапање брака не падне у очима народа до неког пуког обичаја, до неке обичне церемоније!

Стога и опада у народу нашем већ и сам појам о светињи брака, те су отмице на дневном реду, и деца из т. зв. „дивљих бракова“ множе се из године у годину.

7. Секташ међутим, горд са свога трезвена и уздржљива живота, смешка се, шали и руга таким жалосним појавама у нас, и њему није ни мало зазорно трубити и телалити на све стране, да су то све само и једино последице пребивања нашега света „у мраку вавилонскоме“.

Па и наши увиде, да у нововераца заиста нема тих, тако рећи обвезних и скупих наших части и теревенки при свадбама, крштењима, свечарствима; нема ту ни трага ни гласа ни даћи, ни пијанци и харчењу јестива иначе при гозбама, итд. итд.

У њих се не даје још ни огроман новац на раскошно одевање момака и девојака, ни на пушење, картање и друге заблуде и лакомислене ћефове; него је ту све увек трезвено, штедљиво и вредно од јутра до мрака. Још је и домаћица назаренска обично ћутљива, благе ћуди, вредна и подузетна око домазлука и крај огњишта.

Па види наш човек и проесапи још и то, да се назарен од њега још и храни боље; што више, обично му никако и не понестаје хране у комори, те се богме и у доба, када има најтеже пољске радње, а у нашега газде хране у прибору најмање, врло лепо исхрани.

Уза све се то нововерци још и помажу радо међусобно новцем без камате, или раденом снагом, и напредују очигледно. Наш се човек тек задиви, када његов комшија нововерац, до јуче убоги гоља, запати лепу стоку, и на месту опале и пропале чатрље подигне красан кућерак. Разболе-ли се пак назарен, њему не само да остали сваки час долазе у походе и доносе му понуде, него му уз то још и сермију вредно и савесно надгледају, да не пропадне, докле је он болан.

Да пак све ово може послужити угодним мамцем секташким — заиста није тешко веровати.

Владимир Димитријевић,
катихета.

[1]) Др. Коста Хаџи, „Назаренство као социална појава“ у 19. бр. вршачке „Будућности“ од год 1896

[2]) Др. Ђорђе Натошевић. „Зашто наш народ у Аустрији пропада,“ расправа у 110. бр. Летописа „Матице Српске“, стр. 92.

[3]) „Зашто наш народ у Аустрији пропада,“ стр. 87. и 88.

Нови Сад, 4. марта 1898.

— **Кајишарење са житним цепама.** Велика невоља нашега света је, што у оскудици новца иде Чивутину, те узајима у напред на жито без обзира на то, хоћели жито после бити скупље. Тако је многи наш економ претрпео грдну штету, а Чиви напунио џеп.

Због тога је у једној од прошлих седница угарског сабора заступник Антоније Моч интерпелисао министра унутрашњих дела и министра правде, шта они мисле чинити, да се грађани, који су услед рђавих економских прилика дошли у теснац, сачувају од штетних последица кајишарлука?

На то је министар одговорио, да је влада

„још лане упутила државна одветништва, да сврате пажњу управних одбора на ове околности и на то, да средствима, што су им на расположењу, пораде на том, да се у случају кајишарења употреби законска одредба. Наредила је, да држ. одветник званично гони кајишарење. Та наредба је имала повољна дејства, али већина зајмодаваца извукли се испод кривице кајишарења, јер су склопили уговор са зајмопримцем, ма да то бива само привидно. Где се судови могли уверити, да су ти уговори само прикривање кајишарења, ту су они осудили зајмодавца. Тако ће се и у будуће чинити.“

Као што се види из министрова одговора, ни судови не могу економу много помоћи, ако га је Чива вешто спутао уговором. Него најбоље ће бити, да се наш свет, колико је више могуће, чува тог начина узајимања.

— **Босна и Херцеговина.** По новинама се пронео недавно глас, да Калаји хоће да подигне зајам од 11 милијона фор. за градњу ускокраких стратегијских железница у окупираним покрајинама. Доносећи ту вест „С.-Петербургскія Вѣдомости“ указују на искључиво стратегијску страну те железнице, и веле, да ће

„уплата тог зајма од 11 милијона теретити свом својом тежином несретно становништво, које је и без тог разривено Калајевом политиком. С друге стране било би опет интересно сазнати, да-ли привремена босанско-херцеговачка влада, која је позвана да побољша економско стање те земље, има уопште права, да у њој подиже разне стратегијске пруге. Не били боље било, да се босанско-херцеговачка влада бави вршењем своје праве мисије, — уређењем аграрних одношаја, оставивши на страну бригу о разним стратегијским пругама до бољих дана?“

Политички преглед.

— **Програм грофа Туна.** О програму нове аустријске владе пише бечка „Н. Сл. Преса“ ово:

„Нови председник министарства, од како је дошао на владу, имао је већ више пута прилике, да се изјасни пред политичким личностима како о политици у опште, коју мисли водити, тако и о својим најскоријим намерама. Ми смо сазнали понешто из тих његових изјава, и то се може у кратко свести на ово: Гроф Тун није присталица државноправних тежња Чеха, већ је за постојећи устав у оквиру дуалистичке монархије, и не мисли да тај устав ма у чему мења. Ако би се пак показала практична потреба, да се прошири надлежност земаљских сабора, он се не би противио таквој реформи, претпостављајући да она остане у оквиру важећег устава. Као привржeник устава, он држи да је најпрече и најважније, да васпостави и осигура уставно функционисање царевинскога већа. А не мисли да је за то потребно ма какво пооштравање саборскога пословника. Шта више он је решен да за случај, ако би уставни рад царевинскога већа поново био укочен опструкцијом, при првом таквом покушају закључи сесију, и да је поново отвори тек после дужег времена, рецимо после два месеца. А ако би се опструкција и тада појавила, сесија би се поново закључила, и гроф ће Тун тај свој покушај, ако морадне бити, у три маха понављати. Буде ли пак царевинско веће и после трећег одлагања спречено, његова је намера да распусти посланички дом и да одреди нове изборе. Тек ако ни нови избори не би дали у своме ресултату посланички дом који би био способан за рад, гроф Тун би се нашао побуђен да стави цару на расположење свој портфељ и да остави царској одлуци да она реши, шта би после било.

У предстојећој саборској периоди до ускрса има се царевинско веће, по намери министра председника, у главноме ограничити на то, да избере председништво, да одобри уредбу о привременом поравнању и да предузме избор делегације. Према предлозима, који се односе на језичне наредбе, гроф Тун стоји на гледишту језичних уредаба барона Гауча, и то и у том погледу, да те уредбе имају да важе само привремено док се питање о језицима не могне законом регулисати, чиме се он такође мисли озбиљно бавити. На улазак Др. Бернрајтера у кабинет гроф Тун полаже особиту важност. Др. Бернрајтер ушао је у министарство под три услова и задржао је себи право да иступи ако се ма који од та три услова не би одржао. Ти су услови, да влада ништа не предузима против важећег устава, да се ништа не учини што би могло оштетити националне интересе Немаца у Аустрији и да либерални немачки великопоседници задрже потпуну слободу према влади. И министарство је пристало на све те услове. Гроф Тун је решен да се строго држи тог свог гледишта и убеђен је, да ће му на њему поћи за руком, да ометени парламентарни рад поново доведе у свој правилан ток и да помоћу царевинскога већа реши и друге задатке који су му постављени преком потребом државе и монархије.

— **Босна и Херцеговина** Јавили смо, по горњим листовима, да садашњи војни гувернер Босне и Херцеговине, генерал барон Апел иде у пензију и њега ће заменити генерал барон Албори командант војске у Галицији. Генерал Албори је Далматинац и важио је до сад не само као способан, него и као праведан човек. Држи се, да ако он дође у Босну као војни гувернер, да ће онда то бити први уступак Србима у окупираним земљама, јер Алборија држе за пријатеља српскога народа. У осталом ваља га видети на делу.

— **Цариградска патријаршија и Света Гора.** Из Солуна јављају: Између цариградске патријаршије и светогорских игумана дошло је до сукоба. Васеленски патријарх Константин хтеде да казни пастојника једног грчког манастира, архимандрита Александра, због неке његове

кривице, али старешине свију светогорских манастира изјавише, да се власт патријархова, којега они иначе признају, не распростире на манастире у Светој Гори, који имају свој засебни устав.

— **Русија и Кина**. Енглеска дипломација наваљивала је на кинеску владу, да ова тражи од Русије, да повуче своје бродове из Порт-Артура и Талијен-Вана. Кинеска влада одговорила је, да она то не може захтевати од Русије, пошто постоји споразум и уговор о томе, а тако исто Кина је уговором уступила право. Русији, да може градити железницу у Манџурској и послати тамо своју војску, коју је тамошњи народ поздравио као својега избавиоца, јер кинеска недисциплинована војска немилице пљачка народ. — Из Кореје јављају, да енглеска дипломација и тамо сплеткари против руског утицаја, и да јој је пошло за руком, да поколеба корејску владу. У Кореји има доста руских официра у војсци и чиновника у министарству финансије, које корејска влада, на своју пропаст, хоће да отпусти.

— **Чешка**. Вредно је, да се осврнемо на једну од прошлих седница чешког сабора, да се види, шта бесомучност немачка и тамо ради. У седници од 13. (25.) фебруара, пошто је исцрпен дневни ред, врховни земаљски маршал кнез Лопковиц тражио је од сабора овлашћење, да може с једном саборском депутацијом од тридесет чланова честитати цару његов педесетогодишњи владалачки јубилеј. При овоме су устали сви посланици, само су четири посланика остали седећи, и то Волф и Иро од Шенерерове странке и немачки народњаци др. Карл Шикер и др. Рајнингер. Још док је маршал говорио, Волф му је неколико пута упадао у реч. Од младочеха су се пре овога говора уклонили из сабора радикални посланици др. Вашати, др. Бакса и Сокол. Маршал кнез Лопковиц говорио је на чешком и немачком језику. Пошто су толики посланици устали, то је маршал изјавио, како сматра да је његов предлог усвојен. На то је посланик Волф, који је седео, тражио реч, али му је маршал није дао. Волф је онда узео викати, како је то пародија парламентаризма, гажење права, насиље, брутално одузимање речи и т.д. Услед тога је настала ужасна ларма, а у њој се чуло како Волф грди оне немачке посланике што су учествовали у општој изјави лојалности. За оваке речи маршал опомиње Волфа, а он му довикује: „Опомињите колико хоћете, то ме ни мало не женира! Ви не смете газити пословни ред“. Чеси су тражили да се Волф истера. Волф изјављује да цело гласање не вреди ништа, и да је једна обична комедија. У даљој ларми Волф виче, како Немци имају право изјавити, да су они против тога, да они немају никаква повода да сад изјављују лојалност. Ларма постаје још већа, а многи опет траже да се Волф истера. Једва се једном стишала ларма, те је прочитан дневни ред за идућу седницу. Ту је опет дошло до ларме. На дневном реду као први предмет је адреска дебата. Тек што је кнез Лопковиц прочитао дневни ред, а немачки посланици у највећем узбуђењу поустајаше са својих места. Настала је ужасна ларма: Немци грде и псују, а Чеси им одговарају и изјављују задовољство дневним редом. Ларма је трајала неколико минута. Напослетку је немачки посланик др. Рајнингер пришао маршалу и уложио протест. Маршал је за тим закључио седницу.

— **Грчка**. Ових дана дао је марински суд у Пирају значајан пример судске независности. То је било приликом претреса потпоручнику Кокорису, који је трајао четири дана. Потпоручник Кокорис био је оптужен због тога, што је за време грчко-турског рата телеграфисао министру марине за адмирала Сахтуриса: „Адмирал нас издаје!“, јер није бомбардовао једну турску варош, као што му беше наређено. А атинска влада дала је опет пример друге необичне врсте, јер је дисциплинарно казнила председника тога суда и државног тужиоца, ставивши их у педејство. У овом Кокорисову процесу ево шта је било у ствари. Кокорис је био отпуштен, што је из Скијатоса послао министру марине депешу ове садржине: „Адмирал нас нитковски издаје“. Кокорис се бранио тиме, што га је праведно разгњевило, кад адмирал Сахтурис није хтео да, по наредби министра марине, Карабурна, бомбардује у солунском заливу, те је својим нерадом крив што је рат несрећно испао. А парница у Пирају подигла се на важан ниво тек усљед тога, што се влада, а, како се чини, и двор интересовали за Кокорисову осуду. Да је суд Кокориса ослободио, био би адмирал Сахтурис морално осуђен, а то је требало избећи. Сам принц Ђорђе дошао је пред суд као сведок и изјавио, да је потпоручникова депеша акт нечувене повреде дисциплине, који треба казнити, ако се хоће да се грчка марина не олабави. А садашњи министар марине изјавио је такође на суду, да по свему, што је познато о држању флоте за време рата може рећи, да међу нижим официрима није било дисциплине и да су сви горели од нестрпљења. Са гледишта дисциплине било је јасно, како се овај случај имао узети; али ревност оних, који су хтели да оптужени по што по то буде осуђен, извела је ствар из обичног питања повраде дисциплине на питање о кривици, у коме више није био оптужени обичан нижи официр, већ гланом сам адмирал Сахтурис. Што се процес више развијао, све је више потискиван дисциплинарни иступ потпоручиков а све се више истицало као главно питање: о способности и коректности адмирала Сахтуриса. И тада се деси значајан догађај — у последњој седници судској устао је државни тужилац и уз бурно одобравање слушалаца изјавио, да повлачи натраг тужбу против потпоручника и предлаже суду, да ослободи опуженога. У смислу судског поступка браниоцима овака изјава од стране државног тужиоца не одузима право одбране, и они су држали одбране, узносећи потпоручиково патриотско дело а осуђујући адмиралову неспособност и нерад. Суд пусти оптуженога, који се упути право на железницу, поздрављан од народа одушевљеним узвицима. На три дана после тога, буду смењени председник и државни тужилац, који су своје уверење поштовали више него владину жељу. О држању атинске владе у овом питању нема се шта казати, оно је достојно владе једне полуисточне државе; али председник суда и државни тужилац, који су у овом процесу фунгирали, служили би на част и најцивилизованијим европским државама.

Осим овога броја само ће још два броја добити они наши претплатници, који за ову прву четврт дугују. Ко нам до тог рока претплату не пошље, томе ћемо лист без разлике обуставити.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 4. марта 1898.

— **Митрополитски Савет** сазван је у седницу за понедељак 16. (28.) марта о. г.

— **Патронат срп. вел. гимназије у Новом Саду** имао је јуче своју седницу, која се разишла без икаква резултата, јер је дошло до жестоког сукоба између епископа Германа, као председника, и тројице чланова патроната. Један члан је запитао епископа, из ког узрока нису држане седнице четири месеца дана? Епископ је на то питање одговорио: „Ја нећу да Вам одговорим на то питање!“ Кад епископ није хтео у том погледу да даде одговора још двојици чланова патроната, изиђоше њих тројица из седнице, нашто се и остала двојица удалише. О овоме је телеграфски јављено врховном патрону, патријарху Бранковићу.

— **Прослава 15. марта у Новом Саду**. Новосадски Мађари са Јевејима прославили су јуче са много помпе 15. март, за који су учесници врбовани већ неколико дана у напред. Јуче у јутро освануле су звања, мађарске и јеврејске куће окићене мађарским заставама. Највише застава тих беше у футошком сокаку, где има највише Јевреја, иначе у српским крајевима си их могао на прсте избројати. После подне су приредили ход по вароши, у коме учествоваху мађарске и јеврејске школе и врло мешовита публика. На естради пред магистратом певало је мађарско певачко друштво, а посланик новосадски Јулије Рохоњи држао је говор, од кога се могли чути и разумети само одломци. У вече беше осветљење, а у хотелу „Централу“ банкет, на коме је, како чујемо, говорио и велики жупан Флат. Овдашњи Срби се према читавој овој паради држали сасвим пасивно.

— **Достављање новчаних упутница и пакета у Новом Саду**. Управа овдашњег поштанског звања јавља ово: „Од 4. (16.) марта о. г. носиће се двапут дневно у кућу поштански пакети, новчана писма и упутнице, које последње ће се исплаћивати у готову новцу у стану или радњи адресата. За достављање пакета у кућу и за исплату упутница у стану плаћају се нарочите уруџбене пристојбе: 1.) За сваки пакет, без обзира на тежину или поузеће (Nachnahme), 5 нов. од комада. 2.) За свако новчано писмо од комада 3 нов. 3.) За упутницу од комада 2 нов., односно ако се истом адресату уручује више од пет упутница, 1 нов. од комада, али у овом случају за попис бар 10 нов. Та пристојба се има платити пре него што се прими пошиљка. Оне приватне особе, које не желе, да им се уручује код куће, него своје пошиљке (новац) желе на пошти да приме, морају месечно у напред плаћати 3 фор. стоваришне пристојбе за засебно руковање и припремање њихових пакета, новчаних писама и упутница, и тиме ће се ослободити од обавештајне таксе у износу од 2 нов. по комаду за пакете и упутнице. Приватне странке, које своје пакете, новчана писма, упутнице на пошти примају, па још и кореспонденцију своју желе на пошти да примају, имају за то засебно редовну пристојбу за фијоку (1 фор. месечно) да плате. Ко хоће своје пакете, новчана писма и упутнице на пошти да прими, тај има дневно само два сахата на расположењу, и то од 10—12 сах. пре подне. Онима, који најме стовариште за своје пошиљке и свој пакет не однесу одатле за три дана, пакет ће се уручити код куће уз наплату пристојбе од 5 нов. Сви, који своје пошиљке примају на стовариштe поштанском и не желе их лично примати, треба да особи, којој поверавају примање, исставе доставену пуномоћ за примање свих пошиљака (дакле и за новчана писма и за упутнице) и ту пуномоћ да предају поштанском звању. Оне странке, које желе ове пошиљке и упутнице да примају на поштанском или телеграфском звању, не добивају извешћа, да су те пошиљке стигле, него се у одређеним сахатима морају саме распитати на дотичном звању. У доставци код куће редовно се исплаћује свота односно пошиљка самом адресату (законитом заменику му) или његову пуномоћенику. Изузетно, ако адресат није пошти пријавио, да ће лично примати, пошиљке, које свака за себе не прелазе вредност од 20 фор., даваће се којем одраслом члану његове породице, а у гостијонама опуномоћеном вратару, шта више таки пакети (кад вреде мање од 20 фор.) ако нема у њима злата, сребра, украса или других драгоцености, уручиће се ма ком одраслом члану чељади адресатове на потребни потпис и сматраће се за правилно достављене. Ако уручилац не би могао наћи адресата или његове домаће код куће, он остави цедуљу с ознаком, кад ће опет доћи. Ако и по други пут не би никог нашао код куће, оставља цедуљу с ознаком да пошиљка адресату стоји на расположењу 7 дана на пошти. Ако се за тих 7 дана пошиљка не дигне с поште, ставља се она на расположење ономе, који их је послао. Уруџбена такса, ако се и у два маха уручује, прикупља се само једанпут. Нико не може тражити, да се његове пошиљке само у одређене дане или сахате уручују, а дотле да се на пошти скупљају. Кад се код куће уручују пакети из Аустрије или поседнутих земаља, а није тачно означен њихов садржај, уручилац има права да тражи, да се тај исказ допуни, односно да се пред њим пакет отвори и констатује садржина. Ђумручење пошиљака, што спадају под ђумрук, вршиће пошта, и она ће предујмити ђумручку пристојбу. За посредовање ђумрука плаћа се при уручењу од комада засебно 10 нов. осим уруџбене пристојбе. Они, који сами носе своје пошиљке с поште, могу писмено молити пошту, да она спроведе у ђумрук њихове пакете, који спадају под ђумрук. Таким странкама ће пошта уручити само спроводну упутницу уз пристојбу од 2 нов., а адресатов је посао, да с тим документом дигне из ђумрука своју ствар“.

За странке је ова одредба велика добит, и што ће ту олакшицу уживати новосадско грађанство, има се захвалити вредном и подузимљивом начеонику овдашњег поштанско-телеграфског звања г. Јулију Тесаку.

— † **Катарина удова Ковачевић, рођ. Манојловић-Димина**. Пишу нам из Сентомаша: Јуче, 26. фебруара, у зору преминула је после дужег и тешког боловања у кругу своје деце старица Катарина Ковачевић у 94-тој години свог неуморног делања. Покојница беше супруга у свој околини за узор свештеника признатог покојног Јована Ковачевића, који је више од 50 година ревносно, истрајно и ретком родољубивом вољом служио светом божјем олтару и српском народу, кога је из дна своје чисте христијанске душе љубио. Отац покојничин беше у кругу старије српске генерације добро познати „Баша“-Јован Манојловић, примеран отац и члан велике породице Димине, који је најлепшег гласа себи стекао с почетка у сјајним и славним, а по томе у горким и чемерним данима 1848.—9. године, када је у овој општини, нападнутој од силних хиљада непријатељских бајонета, као зрео, паметан и проницава духа човек, много упливисао на ток по Српство тада судбоносног народног покрета. Покојница беше верна и одана друга свом узор-мужу свештенику, нежна и брижљива мати, а ретко мила и добра домаћица и до своје смрти одушевљена родољубива Српкиња, па није чудо, што се на укоп престареле наше попадије толики свет искупио, да јој последњу пошту ода и да је испрати до мрачне и вечите куће и будуће постојбине њене. Три свештеника са ђаконом, заокружени српском учитељском корпорацијом — сем двојице — опојаше милогласним самртним песмама тужаљкама и пратише је на путу њену у вечност. Око самртне скриње стајаху са обе стране у реду чланице „сентомашке срп. добротворне женске задруге“ у тешкој прнини са великим упаљеним воштаницама у руци, да последње поштовање одаду својој најстаријој уваженој садругарици. И поглаварство политичне општине са званичним особљем, ценећи неувеле заслуге покојног јој друга, старог поп-Јоце, као и њене ретке женске врлине, беше при опелу целокупно заступљено. — Нека је вечан спомен и лака црна земља овој честитој Српкињи!

— **Глад у Славонији**. Жалосни гласови стижу из разних крајева питоме Славоније. Тамо овлађује глад. Народ нема семена, те скида с кућа грађу и њу продаје само да набави кору хлеба. Званично је констатовано, да је једна особа умрла од глади. Позвани се до сада слабо побринули, да ублаже невољу. Сигурно чекају, да глад покоси још неколико душа.

— **Тридесетогодишњица рада**. Уважени српски књижевник др. Лаза Томановић, уредник „Гласа Црногорца“, прославио је о св. Сави на Цетињу сасвим у тишини тридесетогодишњицу свога обилатог књижевног и политичког рада. Честитајући г. дру Томановићу желимо му, да га Бог још дуго и дуго одржи чила и крепка, да може и даље тако врсно послужити свом народу, као што је и досада чинио. Живео!

— † **Владислав Стакић**. Јављају нам из Долова, да је тамо умрьо Владислав Стакић, општински учитељ и представник. Покојник беше у цвету живота: било му је 36 година. Био је у свом месту и околини радо виђена личност и са својих изврсних личних особина стекао је себи много пријатеља и поштовалаца. Нека му је лака црна земља и вечан спомен!

Новости са стране.

— **Босанске аристократе**. Јавили смо, да ће приликом 50-годишњег владалачког јубилеја Његовог Величанства цара и краља више чланова аустријске и угарске аристократије бити подигнуто у виши аристократски ранг. Сад бечки „Салонблат“ јавља. да ће у почетку децембра о. г., кад изиђе о том владарев указ, постати грофом и сарајевски градоначеоник, познати Мехмед-бег Капетановић, а бароном да ће постати сарајевски реис-ел-улема Хусеин Мухамед ефендија Азабагић. — За какве-ли су „заслуге“ ови предложени Његовом Величанству за тако високо одликовање?

— **Нестало принцезе Лујзе**. Из Париза јављају сензационо вест. „Фигаро“ доноси из Нице телеграм, да је оданде пре неколико дана нестало принцезе Лујзе, ћерке белгијског краља и супруге принца Филипа Кобуршког, који је недавно имао двобој са једним уланским официром баш због своје супруге. Говори се уНици, да је принцеза Лујза одбегла са оним истим официром, с којим је њен муж имао двобој. Неки мисле, да је принцеза отишла у Немачку војводи Турн-Таксису, код кога беше и лане, кад се опет говорило о њеном бегству. Изгледа, да је истинита вест, да је принц Филип покренуо бракоразводну парницу против своје супруге. Принцеза Лујза је много млађа од свог мужа, а ванредно је лепа и елегантна жена.

— **Полудео атентатор**. Атентатор Кардици, који је пуцао на грчког краља Ђорђа, померио је памећу. Мисли се, да се он претвара. Полиција је притворила многе анархисте и сумњива лица.

— **Дете са две главе**. У Силајну, у Аустрији, родила је једна 17-годишња женска дете са две главе. То чудовиште није дуго живело.

НОВИЈЕ.

Лондон, 3. марта. Услед болести лорд Солзбери се неће више вратити у звање. Дужност првог министра и министра иностраних дела примиће Балфур.

Канеа, 3 марта. И последњи немачки ратни брод отишао је испред Крита. Немачка посада повучена је из Канеје, а исто тако је увучена и немачка застава са градских бедема.

Рим, 3. марта. Шпањолски и американски првосвештеници се обратили папином државном тајнику, кардиналу Рамполи, с молбом, да поради код папе, нека овај упливише у Мадриду и Уашингтну, да се спречи американско-шпањолски рат.

Лондон, 3. марта. „Рајтеров биро“

дознаје из Вашингтна, да су Сједињене Државе американске купиле два убојна брода од бразилијанске владе. Оружање Уније живо се наставља.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Бранника“.

Будимпешта, 4. марта. Законски предлог о целокупном прорачуну узет је у претрес у данашњој седници заступничке куће. Известилац Хегедиш препоручује предлог да се прими. — Заступник гроф Јован Зичи (пучка странка) пита, од куда су поникли милијони, који су употребљени за изборне цели? Вели, да је либерални систем у Угарској одговоран, што се социјализам шири. Одбија предлог — Заст. Мочи (пучка странка) такође је говорио против прорачуна.

Париз, 4. марта Супруга осуђеног капетана Драјфуса писала је министру колонија Лебону писмо, у коме се позива на закон и богоради министра, да се смилује, и моли нека јој допусте, да дели судбину свог мужа на Ђаволском Острву. На то писмо Драјфусове супруге још није стигао одговор.

Трговина.

Нови сад, 4. марта 1898.

Цене су биле: жито прве каквоће 12 ф. 20 н., друге каквоће. 11 ф ——60 н.. зоб 6 фор. 20— н., јечам 6 фор. —— н., кукуруз стари 5 ф. 10—— н., кукуруз нови окруњен 5 ф. ——— н. пасуљ бели 7 ф. —— н, жути 7 ф. 40— н, мувар 5 ф. 60 н., лањик 6 ф. 80 н., проја 4 ф. — н, репица 8 ф. 40 н. Све од 100 кгр.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 4. марта 1898.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 70 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 67 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 50 н.

Јаван рачун и благодарност.

Поводом одржаног концерта, који је 21. фебруара 1898. год. приређен од новосадског филијалног друштва „Црвеног Крста“ земаља Угарске св. круне, утекло је:

а) од улазница .	516 фор. — н.
б) од прилога .	190 фор. 50. н.
цео приход	706 фор. 50. н.
Расход .	349 фор. 45. н.
Чиста добит	357 фор. 5. н.

По 50 фор. приложили су: Гђа Софија Дунђерска. По 15. фор. Центр. кредитни завод. По 10. фор. Сл. и кр. варош Н. Сад, штедионица у Н. Саду, Српска задруга за међусобно помагање и штедњу, управа цес. и кр. Кадетске школе у Каменици. По 8 фор. 50. новч. Н. Шмит из Осека. По 5 фор. удова Теодора Мајна, удова Теодора Хирша, Др. Виктор Флат, Антоније Хаџић, Др. Душан Милић, Ђорђе Мијатовић, J. J. Фирст. По 4 фор. Генералмајор барон Комерс. По 3 фор. 50 н. Младен Гавански (Сентомаш) По 3. фор. Удова Хедвига Пајгер, Бохуслав Хес, новосадски мађарски кредитни завод. По 2 фор. удова Јована Радовановића, Влада Стефановић, Гђа Данчике Манојловића, Гђа Антала Хајниша (Индија), Пуковник Емануило Ребергер, Др. Брутман, мајор Хуго Халушка. По 1 фор. 50. Др. Емил Гаврила, Рихард Крон, Имре Кицвегер, Вељко Загорица (Сентомаш) По 1. фор. Герман Бошковић, Арса Пајевић. По 50 н. Н. Н. Н. Н. Н. Н. Н. Н. Н. Н.

Овим се изриче топла благодарност свима даровwhy ватељима на племенитом дару. Уједно се изјављује овим благодарно признање оним госпођама, госпођицама и господи, који су имали доброту на концерту суделовати, наиме: Иванки Коњевић, Марцели Пајгер, Катици Скофо, Бети Соргер, Зори Вучетић и гђи Александра Вулко; Јосифу Геденку, Леополду Холошу и Фрањи Петрику; славној управи цес. и кр. 70. пешачке пуковније барона Филиповића на уступљеној бесплатној музици, као и приређивачком одбору, и најзад фирми књижаре Браће М. Поповића на продавању улазница.

Нови Сад, 2. марта 1898.

Председништво
новосадског филиала друштва „Црвеног Крста“.

Припослано.*)

ИЗЈАВА.

У „Budapesti Hirlap“-у, бр. 73. од 14. марта, изашла је нека дрска и подла лаж и то у допису из Новог Сада. Међу осталим напада се гадно и подло на моју личност и мене ми се у уста, као да сам ја на позиву приређивачког одбора за прославу 15. марта, а као председник „новосадске болничке задруге трговачке омладине“ написао: „Sie werden wohl an solchem nicht für Ihre Würde halten Theil zu nehmen“. Међу тим та **лаж** достојна је оног, који је доставио — а за сажаљење је тај лист „Budapesti Hirlap“, који таким лажима своје ступце пуни и публику пита. Колика је пак „интелигенција“ тога денунцијанта, нек му је сведоџба ова, саката немштина, његова!

Мени је испод достојанства, да се пред таким лажовима и нитковима правдам — али ради поштеног света ово изјављујем: На позив приређивачког одбора висам то и тако написао, али сам написао на позив, који је сазивао чланове одборске наше болничке задруге ово: „Für so was ist unser Verein wohl nicht da“. (За тако што наше друштво баш није.) А када сам то написао, била ми је друштвена циљ а не којекакве друге циљи пред очима. Наше је друштво ту, да своје болесне чланове лечи и потпомаже, никако пак за друге циљи.

Међутим **лажови и ниткови** могу тумачити како хоће овај мој потпис — али свакако је **подло и одвратно** извртати ствари и тумачити их по своме будаластом ћитапу. Толико на оне лажи и подметања у „Budapesti Hirlap“-у — који лист, нека буде уверен, јако сажаљевам, што тако лако наседа којекаквим денунцијантима. На остале испаде, где ме „Рацем“ називају, те ми се чак и неко „буњење“ против ове прославе приписује — просто и јасно велим: да ми је испод достојанства одговарати.

При свршетку и то напомињем: да ми је жао, да се неко из одбора нашао, да ову ствар у тако лажном облику у јавност изнаша — јер оно што сам написао, могао је само члан одбора изопачити — био дакле он ма ко, велим му овим: нека га је стид и срам на тако ниском подметању.

Нови Сад, 4. (16.) марта 1898.

Ђока М. Поповић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овог листа ни у ком погледу. — Уред. „Бр.“

†

Јавна захвалност.

После смрти и погреба мога незаборављеног супруга

ДУШАНА М. ЈОВАНОВИЋА,

сматрам за дужност, да и овим путем и начином изречем своју искрену благодарност пречасноме свештенству и колегији срп. вел. гимназије новосадске, а особито српској занатлијској задрузи, која је из почасти при спроводу суделовала. Особито сам благодарна поштованоме грађанству новосадскоме, које је онако многобројно учествовало при опелу и спроводу мога незаборављеног супруга; а не мање дугујем захвалност свима, који су ми своје саучешће усмено, телеграфски или писмено изјавили, као и свима онима, који су венце положили на одар покојников.

Сви су они тим одали последњу почаст моме незаборављеноме супругу, а мени и породици мојој бол ублажили и утехе пружили у тешкоме удару судбине, и пошто им ја у овом расположењу душе не могу свима појединце и нарочито захвалити, као што бих желела, то молим све, да бар овим путем и начином приме изјаву благодарности моје и целе моје породице.

У Новоме Саду, 2. (14.) марта 1898.

Марија удова **Д. Јовановића**
рођ. **Мијатовић**.

Књижевни огласи.

НОВА КЊИГА.

Ово дана изашла је из штампе нова књига:

СРПСКА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА
(КАКО СЕ ПИШУ ПИСМА).

Упутство за трговце, занатлије и за свакога.

САДРЖАЈ: I. Трговачка писма: 1. Циркулари и објаве. 2. Упити за цене робе. 3. Поруџбине и наредбе. 4. Комисиони послови. 5. Упити и обавештаји. 6 Пошиљке новаца и меница и потврде на то. 7. Жалбе и приговори. 8. Опомене. 9. Пропрадна писма уз годишње изводе рачуна. 10. Препоруке и отварање кредита. 11. Поруке и оферти. II. Јавне и приватне исправе: 1. Сведоџбе. 2. Пуномоћија (Уверења). 3. Признанице и потврде. 4. Изјаве. 5. Приватни и судски отказ. 6. Тестаменти и кодицили. 7. Обвезнице (Облигације). 8. Судске изјаве. 9. Залоге. 10. Јамство. 11. Упутнице. 12. Уступнице. 13. Уговори. III. Приватна писма: 1. Честитке у разним приликама. 2. Пријатељске препоруке. 3. Приватне и друге молбе. 4. Изрази захвалности. 5. Опомене. 6. Позиви у разним приликама. 7. Ситни позиви и дописи. 8. Прекорна писма. 9. Правдања. 10. Жалбе. 11. Саучешће у тузи и у другим приликама. 12. Љубавна писма.

Приредио А. П.

ЦЕНА 50 НОВЧИЋА.

Ко пошље новац унапред добија књигу о нашем трошку.

У Новом Саду, децембра 1897.

Огласи.

КОНФЕКЦИОНА РАДЊА

ВИГЕНФЕЛДА И ШРАЈБЕРА

у Новом Саду, главна улица бр. 13.

Част нам је високопоштованој публици вароши Новог Сада и околине најучтивије до знања ставити, да је наша

Нова роба у оделу,

ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ и ДЕЦУ

већ приспела и позивамо их, да нас ради увида са својом посетом у нашем стоваришту удостоје.

С високопоштовањем

Вигенфелд и Шрајбер

НОВИ САД,

главна улица бр. 13.

45 3—10

Само код мене, Хајнриха Могана Нови Сад главна улица број 3.

Само код мене, Хајнриха Могана Нови Сад главна улица број 3.

Големи избор, брза и солидна послуга.

За чудо јефтине цене, које сваку утакмицу искључују.

ТЕЛЕГРАМ!!!

Част ми је са овим поштовану публику упозорити на нову, сада приспелу пролетњу и летњу најмодернију робу за господу, госпође и децу, и то најфинијег и најмодернијег кроја и боје, са јефтиним ,до сада још нечувеним ценама.

ИЗВАДАК ИЗ ЦЕНОВНИКА:

одело за господу	жакет одело	врс капута за господу
5, 8, 12 до 15 ф., фино 20 фор.	13, 18, 22 до 25 фор.	8, 12, 15, 18 до 22 фор.

чакшире за господу	одело за одраслу децу	одело за малу децу	врс капута за децу
2, 3, 4, 5, 6 до 7 фор.	6 до 12 фор.	1·50 до 7 фор.	2·50 до 4 фор.

Даље: Велики избор са најјефтинијим ценама у најновијим и најелегантнијим оделима за госпође и госпођице.

Све ово може се добити у старој, познатој и на гласу чувеној радњи,

Хајнриха Могана у Н. Саду,

(Недељковићева кућа гл. ул. бр. 3.)

42 4—18

Само код мене, Хајнриха Могана Нови Сад главна улица број 3.

Само код мене, Хајнриха Могана Нови Сад главна улица број 3.

МАУТНЕРОВО

ПРИПОЗНАТО

31 11—17

СЕМЕЊЕ ЗА ПОРВЋЕ И ЦВЕЋЕ

у затвореним пакетима

и са законом заштитном марком медвед

која је и судским путем протоколисана, може се добити у свима већим **шпецерајима и гвожђарницама**.

Само за оно семење, у пакетима, који су затворени са сликом медведа снабдевени и са именом **Mauthner** обележени, као што нам ова слика показује, одговара да је **свеже и право**, тврдка

EDMUND MAUTHNER

у Будимпешти, Андрашијева улица бр. 23.

Власник и издавалац: Дружина Браника. **Одговорни уредник Јанко Перић.** **Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.**